

Fiktionsbaseret religion

Fra *Star Wars* til jediisme

MARKUS DAVIDSEN

ENGLISH ABSTRACT: *Jediism is a new religion which is based on George Lucas' Star Wars movies. The core traits of Jediism are the identification with the Jedi Knights from Star Wars, the belief that the Force exists outside the fictional universe, and the ritual interaction with the Force. Based on an analysis of the home pages of seven Jediist groups, this article sketches the self-understanding of the Jediists focusing on their self-identification, Force teachings, practice and ethics, and on the negotiation of the relation to Star Wars. Further it is argued why Jediism must be interpreted as a religion and not simply as a fan phenomenon. Finally the category 'fiction-based religion' is suggested to denote a series of new religions based largely on 'fictive religions' embedded in works of fiction.*

DANSK RESUMÉ: *Jediismen er en ny religion, der bygger på George Lucas' Star Wars-film. Kernen i jediismen er medlemmernes identifikation med jedi-ridderne fra Star Wars, troen på, at Kraften eksisterer uden for det fiktive univers, samt rituel interaktion med Kraften. På baggrund af en analyse af syv jediistiske gruppers hjemmesider skitserer artiklen jediismens selvforståelse med fokus på selvidentifikation, læren om Kraften, praksis og etik samt forhandlingen af forholdet til Star Wars. Endvidere argumenteres for, hvorfor jediismen må fortolkes som en religion og ikke blot som et fanfænomen. Endelig foreslås kategorien 'fiktionsbaseret religion' introduceret i religionsvidenskaben som betegnelse for en række nye religioner baseret på 'fiktive religioner' indlejret i fiktionstekster.*

KEYWORDS: *Jediism, Star Wars, fiction-based religion, fan culture*

1. Må Kraften være med dig

Da Luke Skywalker skal af sted i sin lette rumjager for at angribe Dødsstjernen, den tilsyneladende uovervindelige kejserlige rumstation, ønsker prinsesse Leia ham held og lykke med ordene: 'Må Kraften være med dig'. For heltene i *Star Wars* (SW) tror, at Kraften vil vejlede og hjælpe den, som i det godes navn bekæmper det onde. Den, der kæmper på Kraftens side, kan overvinde selv den største overmagt – og naturligvis lykkes missionen. Da det virkelig gælder, slår Luke flyets målsøgningscomputer fra, lader sig i stedet lede af Kraften og rammer præcist Dødsstjernens eneste svage punkt. Kraften står ham bi og sikrer ham sejren.

Mange SW-fans hilser legende hinanden med et "May the Force be with you" og underskriver almindeligvis indlæg på deres diskussionsfora med forkortelsen "MT-FBKY". Ikke desto mindre tilkender disse fans kun Kraften eksistens i det fiktive SW-univers. De forventer ikke, at Kraften rent faktisk kan og vil gribe hjælpende ind i deres egen verden, i den empiriske verden.

På baggrund af SW, og i eksplicit afstandtagen fra fankulturen, er der imidlertid opstået en bevægelse, jediismen, der postulerer, at Kraften vitterligt eksisterer i den empiriske verden, og som rituelt interagerer med Kraften, først og fremmest via meditation.

Denne artikel har tre formål: 1) at præsentere den første systematiske, videnskabelige beskrivelse af jediismen; 2) at argumentere for, at jediismen må bestemmes som en religion og ikke blot som et fanfænomen; og 3) at indføre kategorien 'fiktionsbaseret religion', og nærmere bestemme jediismen som medlem af denne kategori.

2. Jediismen som religion

Jeg vil i denne artikel gå ud fra følgende arbejdsdefinition af religion: *En religion er en (1) kulturel tradition (2) indlejret i en social institution, hvis (3) ideer og interesser formuleres med reference til (4) en postuleret meta-empirisk realitet, og (5) som tilbyder muligheder for rituelt at fastholde kontakt mellem den dagligdags verden og denne meta-empiriske realitet.*¹

Målt mod denne definition må jediismen som bevægelse bestemmes som en religion. For det første udgør jediismen et samling af forestillinger, praksisser og normer, som udvikles, vedligeholdes og videregives i et institutionaliseret netværk af grupper, der mødes fysisk, men også gør stort brug af internettet som kommunikationsmiddel. Der er naturligvis ikke (endnu) tale om institutionalisering, som vi kender det fra fx den katolske kirke – jediismen har således ingen central ledelse og ingen fysiske helligsteder, selvom jediisterne udtrykker ønske om at bygge templer i fremtiden – men der er klart tale om en kulturel tradition indlejret i en social institution.

1 Min arbejdsdefinition trækker kraftigt på Wouter Hanegraaffs religionsdefinition (1999, 371) og er formuleret så den er kompatibel med Fredrik Barths teori om kultur som videnstraditioner (1993, 177; 2002, 3).

For det andet må denne kulturelle tradition bestemmes som en religion, netop fordi dens ideer og interesser formuleres med henvisning til en meta-empirisk realitet (Kraften), og fordi den tilbyder muligheder for rituel interaktion med Kraften (via meditation og i visse tilfælde bøn og diverse overgangsritualer).

3. Fiktive religioner og fiktionsbaserede religioner

Jediismen er en ny religion og derfor interessant for den del af religionsvidenskaben, som arbejder med samtidsreligion. Verdenspremieren på den første SW-film i 1977 kan sættes som jediismens absolutte udgangspunkt, men det var først med udviklingen af masseinternettet i 1990'erne, at den udviklede sig til en synlig og omfangsrig bevægelse.

Jediismen tiltrækker sig imidlertid ikke kun religionsvidenskabelig opmærksomhed som *ny* religion. Den er særlig interessant, fordi den repræsenterer en *ny form* for religion, som jeg vil foreslå at betegne *fiktionsbaseret religion*.²

Fiktionsbaserede religioner er empirisk foreliggende religioner, der baserer sig på fiktive religioner, det vil sige opfundne religioner, som er indlejret i fiktionsværker (fx bøger, film, TV-serier eller computerspil). Fiktionsbaserede religioner opstår, når (elementer af) fiktive religioner løsrives fra deres fiktive ramme og tilskrives gyldighed i den empiriske verden. Det er netop tilfældet i jediismen. Her løsrives den fiktive religion i SW, jedi-riddernes religion med troen på Kraften, fra sin fiktive ramme. For skønt medlemmerne af jediismen, jediisterne, fortsat utvetydigt betragter SW-rammen som fiktiv, anser de jedi-religionens teologi og praksis for også at have gyldighed i den empiriske verden.

Der findes en række andre eksempler på fiktionsbaseret religion, som alle baserer sig på fiktive religioner inden for genrerne science fiction, horror og fantasy.

Et velkendt eksempel inden for science fiction er den nyhedenske bevægelse *Church of All Worlds*, som er opkaldt efter organisationen af samme navn i Robert Heinleins roman *Stranger in a Strange Land* fra 1961. Gruppen er først og fremmest inspireret af romanens vanddelingsritual, frie seksualitet og anerkendelse af det guddommelige i alle mennesker, sammenfattet i hilsenen "Thou art God/dess", men har også integreret tankegods fra TV-serien *Star Trek* (Possamai 2005, 58).

H. P. Lovecrafts horrornovelle *The Call of Cthulhu* fra 1928 og andre noveller fra hans såkaldte 'Cthulhu Mythos' har inspireret både Anton Szandor LaVeys *Church of*

2 Adam Possamai taler om 'hyper-reelle religioner' (2005, 71-83; 2009, 85-93) med henvisning til den franske filosof Jean Baudrillards begreb om det hyper-reelle. For Possamai er fiktionsbaserede religioner 'hyper-reelle', altså 'over-virkelige', fordi de tilkender det virtuelle en realitetsstatus, der usurperer det 'empirisk virkelige' eller almindeligt 'reelle'. Så vidt jeg kan se, er hyper-realitet i denne forstand et grundtræk ved alle religioner. Jeg anvender derfor den mere deskriptive term 'fiktionsbaseret religion' som betegnelse for netop de moderne religioner, som baserer sig på værker, der af såvel forfatteren som af den bredere modtagerskare anses for fiktion.

Satan og grupper af kaosmagikere. LaVey udlægger i *The Satanic Rituals*, hvordan man kan anråbe Cthulhu, Nyarlathotep og andre af Lovecrafts monsterguder (LaVey 1972, 173-201), og kaosmagikere hævder at blive besat af disse guder, samtidig med at de dog understreger gudernes fiktivitet (Hanegraaff 2007, 105).

Jeg har selv undersøgt en række grupper, hvis fiktionsbaserede religion tager udgangspunkt i J. R. R. Tolkiens klassiske fantasyværker (Davidsen 2011). En gruppe, *Ilsaluntë Valion* (Valarnes Sølvskib), er funderet på den ide, at de guddommelige væsner fra Tolkiens legendarium, navnlig valarne, eksisterer på det imaginale³ (ikke imaginære) plan, og at man gennem guidet meditation og visualisering kan rejse dertil og kommunikere med dem.⁴

Jediismen er således ikke et enestående eksempel på en fiktionsbaseret religion. Men den er formodentligt den mest udbredte af sin slags og har da også tiltrukket sig størst opmærksomhed blandt forskere (se Possamai 2003; 2005, 72-76; 2009, 85-89; Porter 2006). Jediismen udgør derfor et særligt velegnet materiale for en nærmere undersøgelse af fænomenet fiktionsbaseret religion.

4. *Star Wars*-fortællingen

Alle seks *SW*-film indledes med den samme åbningsformel:⁵

A long time ago in a galaxy far, far away...

Det er naturligvis en transformation af den traditionelle eventyrindledning "Once upon a time in a land far, far away...", og *SW* har da også en lang række eventyrlige træk. Hovedpersonen, helten Luke Skywalker, er vokset op hos fosterforældre på en øde farm i galaksens *Outer Rim* og kender ikke sandheden om sin specielle herkomst og særlige evner. Fortællingen er spækket med prinsesser, ædle krigere (jedi-riddere), gemene skurke og alskens fantastiske væsner. Da George Lucas, manuskriptforfatter og producer på *SW*, gav interviews i forbindelse med den første film i 1977, omtalte

3 Termen stammer fra den franske islamsforsker og esoteriker Henry Corbin.

4 Også en række nye religiøse bevægelser, der ikke er fiktionsbaserede i snæver forstand, er inspireret af tendenser i fiktlionslitteraturen. Det viser sig særligt i fantasygenrens veldokumenterede indflydelse på alle dele af de nyhedenske bevægelser (hekseskult, magi, asetro, gudindedyrkelse osv.; York 1999; Luhrmann 1989, 68-92; Harvey 2006). Men også i fx scientologys gæld til den fascination af sindets kraft, som dominerede science fiction i 1940'erne (Possamai & Possamai-Inesedy 2011), og UFO-fiktionens betydning for Rael-bevægelsen (Machado 2011).

5 Korpusset af *SW*-tekster (film, romaner, computerspil osv.) er enormt, men kernen er overskuelig og består af de seks 'kanoniske' film, som er skrevet og produceret, men ikke alle instrueret, af George Lucas. De seks film udgøres af to relativt selvstændige trilogier. Handlingen i den senest producerede såkaldte "sequel trilogy" udspiller sig kronologisk forud for begivenhederne i "the original trilogy". De seks film er i produktionskronologisk rækkefølge: *Star Wars Episode IV: A New Hope* (1977), *Star Wars Episode V: The Empire Strikes Back* (1980), *Star Wars Episode VI: Return of the Jedi* (1983), *Star Wars Episode I: The Phantom Menace* (1999), *Star Wars Episode II: Attack of the Clones* (2002) og *Star Wars Episode III: Revenge of the Sith* (2005).

6 Markus Davidsen

han derfor aldrig sin film som "science fiction" (forstået som dystopisk anticipation af fremtiden), men altid som "space opera" eller "space fantasy". *SW* skulle ligne Jens Lyn (*Flash Gordon*; 1936), ikke *Rumrejsen 2001* (2001: *A Space Odyssey*; 1968).

SW handler om kampen mellem det gode og det onde. Hovedplottet er, at den tidligere fredelige Galaktiske Republik har udviklet sig til et tyrannisk imperium. Kejseren er en såkaldt Sith-mester (Sith Lord), en slags ond troldmand, der kan manipulere med Kraften (*The Force*). En lille gruppe oprørere kæmper for galaksens frihed, og blandt dem er Luke Skywalker, der undervejs initieres som jedi-ridder. Jedi-ridderne, en orden af samurai-, Arthur-, og Franciskanerinspirerede krigermunke, bruger også Kraften, men kun dens lyse side (*the Light Side*) og kun for at tjene det gode. Kraften giver jedi-ridderne telepatiske og telekinetiske evner og stimulerer deres sansning, tænkning og færdigheder, især når de giver intuitionen fri og lader sig lede af Kraften.

Den gamle jedi-ridder Obi-Wan Kenobi introducerer i *A New Hope* Kraften for den unge Luke Skywalker med følgende ord:

The Force is what gives a Jedi his power. It's an energy field created by all living things. It surrounds us and penetrates us. It binds the galaxy together (Lucas 1977).

Kort sagt er Kraften en ikke-personificeret, guddommelig energi. Kraften selv kan ikke sanses direkte, men dens effekter (telekinese, lyn skudt fra fingerspidserne etc.) er empiriske og ubetvivlelige i filmenes verden. Kraftens eksistens er hævet over enhver tvivl, men dens nærmere natur er et mysterium, som man kun kan opnå indsigt i gennem meditation.

5. *Star Wars*-fankulturen

For fanskaren som helhed er *SW* også først og fremmest et eventyr, og *SW*-universet en fascinerende verden, som man kan leve eller lege sig ind i. En 20-årig kvindelig fan med brugernavnet Dust fra den danske *SW*-fanklub skywalker.dk udtrykker det således:

Jedierne, kraften og lyssværdskampe er nok det, der fanger mig mest ve[d] *SW*-universet. Jeg har altid elsket fantasy og elsker at leve mig ind i andre verdener eller drømme mig til, at denne kedelige, almindelige verden ville vise sig at indeholde noget mere magisk og spændende. Tanken om en universel Kraft, der binder os alle sammen og giver os overnaturlige evner, finder jeg dybt fascinerende (e-mail, 22. maj 2008).

Det er et væsentligt aspekt ved at være fan, at man lever sig eller leger sig ind i det farverige og detaljerede univers. Og det gør fans i stor stil. Ikke alene holder de af at diskutere film og bøger, at se og læse dem igen og igen, og at opbygge samlinger af

merchandise og en encyklopædisk viden om universet, men de spiller også rollespil i SW-universet, klæder sig ud og kæmper med lyssværd, skriver deres egen fanfiktion, tegner og maler fankunst osv. De leger sig ind i og udforsker og udvider universet.⁶ Der er grundlæggende tale om samme fænomen som i børns rollelege. Inden for legen gælder et særligt sandhedsprogram. Her eksisterer Kraften, og man kan være en jedi, men det gælder kun så længe filmen, rollespillet eller fankongressen varer. Der hersker et skarpt skel mellem legens/fiktionens verden, og hvad der opfattes som den empiriske virkelighed.

For mange SW-fans drejer det sig imidlertid ikke alene om at leve sig ind i en fiktiv verden, men også om, at elementer fra den fiktive verden blander sig i den empiriske verden. Det er især de værdier, som SW-fortællingen formidler, der overføres fra fiktionens rum til dagliglivet. Disse værdier omfatter et ideal om personlig udvikling, et religiøst engagement samt en social etik. Især den sociale etik fremhæves af mange fans, der enten hævder at have ændret deres etik efter at have set SW eller i det mindste mener at se deres egen etik bekræftet i SW-heltenes handlinger og valg.

Will Brooker citerer flere fans, der udfolder SW' etiske betydning for deres liv. Én fan fortæller blandt andet:

Yoda's theme song calms me from a day and gives me strength to continue helping others in a warm and caring way. He, Obi-Wan, Qui-Gon and Luke are such respectable figures that some of us can't help but aspire to be like them. Sure, we may not be able to lift droids, rocks or X-Wings, but we could 'Use the Force' in other ways such as helping, loving, caring and supporting, and be our own personal Jedi (Brooker 2002, 6).

De fire navngivne karakterer, Mester Yoda, Obi-Wan Kenobi, Qui-Gon Jinn og Luke Skywalker, er alle jedi-riddere. Det afvises, at Kraften og jedi-riddernes overnaturlige evner skulle have et sidestykke i den virkelige verden, men jedi-riddernes sociale etik ("helping, loving, caring and supporting") opfattes som nøjagtig så gyldig og vigtig i den virkelige som i den fiktive verden.

Fascination af Kraften og identifikationen med jedi-ridderne som moralske rollemodeller har stor betydning i dele af fankulturen. Det er der grund til at fremhæve, for det er heri, jediismen tager sit afsæt. Men det skal samtidig nævnes, at mange er fans uden at være særlig optaget af jedi-etik og Kraft-teologi.

6 Det legende aspekt ved fankulturer i almindelighed betones i fanforskningen, navnlig af fanforskere, som selv er fans, fx Matt Hills (2002, kap. 4). I et religionsvidenskabeligt perspektiv er legen interessant, fordi den som dramatisering af fantasilivet involverer krop og handling, aspekter, der tenderer mod ritualisering.

6. 'Jedi' som religiøs selvidentifikation

Der findes to eksempler på, at meget store grupper har identificeret sig selv som 'jedi' i religiøs sammenhæng.

For det første var 'jedi' i sommeren 2009 globalt den 10.-mest almindelige religiøse selvidentifikation på Facebook ifølge *Washington Post* (Wan 2009).⁷

Mest kendt er dog det såkaldte 'Jedi Census Phenomenon', som har været fokuspunkt for den tidligere forskning i jediismen. Sagen var, at der forud for folketællingen i 2001 i Storbritannien, Canada, New Zealand og Australien cirkulerede en e-mail, som opfordrede folk til meddele deres religiøse tilhørshold som 'jedi'. Mailen var formentlig tænkt som en blanding af practical joke, afprøvning af e-mail-mediets magt og politisk protest mod spørgsmålet om religiøst tilhørsforhold (selvom det var frivilligt at svare). Resultatet blev, at mere end 500.000 mennesker i de fire lande angav at være 'jedi', hvilket angiveligt gjorde jediismen til den fjerdestørste religion i Storbritannien. Den største koncentration af jedi, 1,3 % af befolkningen, fandtes i New Zealand (Porter 2006, 96-98). Der var ingen e-mail-kampagne ved den efterfølgende folketælling i 2006, hvor antallet af 'jedi' i New Zealand faldt fra 53.715 til 20.262 (JC: census). Mere interessant end det drastiske fald er dog, at en meget stor kerne fortsat identificerede deres religiøse tilhørsforhold som 'jedi'.

Det er ikke blevet videnskabeligt undersøgt, hvor mange af disse selvidentificerede jedi-riddere der virkelig dyrker en Kraft-orienteret spiritualitet. Præsidenten for The Australian Star Wars Appreciation Society anslog i et avisinterview i 2002, efter at resultatet af 2001-folketællingen var blevet kendt, at 50.000 ud af de i alt 70.000 australske jedier havde identificeret sig som jediister for sjov, at 15.000 ville "give the government a bit of curry", mens 5.000 "would be hard-core people that would believe the Jedi religion", dog for de flestes vedkommende "at a metaphorical level" (Agence France-Presse 2002, cit. in. Possamai 2005, 72-73). Hvis han har ret i at mellem fem og ti procent af selvidentificerede 'jedi' er seriøse jediister, må vi regne med omtrent 30.000 jediister i Storbritannien, Canada, Australien og New Zealand samt formentligt et endnu større antal i USA, men indtil videre er der tale om rene gisninger.

7. Mytologiseringen af Star Wars

SW har ikke alene opnået sin myte- og kultstatus på grund af sit indhold og sine fans, men også i høj grad i kraft af en mytologisering foranstaltet af filmkritikere, journalister

7 De ti mest almindelige selvidentifikationer var 'Christian', 'Islam', 'Atheist', 'Agnostic', 'Buddhist', 'Hindu', 'Jewish', 'Spiritual', 'Sikh', 'Jedi'. Med til kategorien 'Christian' blev regnet følgende svar: 'Catholic', 'Protestant', 'Episcopalian', 'Presbyterian', 'Methodist', 'LSD' og 'Mormon'.

og George Lucas selv.⁸ Mytologiseringsprocessen er en vigtig forudsætning for jediismen, for selvom jediisterne går længere end Lucas, der ikke selv betragter sig som jediist, er denne dog selv blevet åben for at anskue *SW* som en spirituel ressource.

Mytologiseringsprocessen begyndte med anmeldelserne af den anden *SW*-film *The Empire Strikes Back* i 1980. Den nye retorik i lovprisningen af *The Empire Strikes Back* beskrives således af Steven Hart:

Associate editor [on Time Magazine] Gerald Clarke, who had praised the original flick for its light-hearted refusal to offer anything like a serious message, now finds "a moral dimension that touches us much more deeply than one-dimensional action adventures can." A sidebar, ponderously headlined "In the Footsteps of Ulysses," cites everything from "The Odyssey" to "Pilgrim's Progress" before concluding that the "Star Wars" films "draw from the same deep wells of mythology, the unconscious themes that have always dominated history on the planet" (2002, 3).

George Lucas har fra 1980 og frem selv medvirket til italesættelsen af *SW* som myte. I et berømt interview med journalisten Bill Moyers udfolder Lucas sit syn på de mytiske og religiøse elementer i *SW*.⁹ Heri fremsætter han bl.a. følgende programmatisk synspunkt:

I put the Force into the movie in order to awaken a certain kind of spirituality in young people – more a belief in God than a belief in any particular religious system. I wanted to make it so that young people would begin to ask questions about the mystery. [...] I didn't want to invent a religion. I wanted to try to explain in a different way the religions that have already existed. I wanted to express it all. [...] I'm telling an old myth in a new way (Moyers 1999, 3).

I interviewet som helhed gør George Lucas tre ting klart. For det første bestemmer han *SW* som en 'myte', fordi fortællingen er bærer af nogle grundlæggende værdier. For det andet slår han fast, at religion og tro spiller en central rolle i *SW*, fordi han anser det sande menneskeliv for at være et religiøst orienteret liv og tager eksistensen af en guddommelig magt for givet: "I think there is a God, no question" (Moyers 1999, 3). For det tredje gør han det klart, at selvom *SW* er inspireret af rigtige religioner, er filmene dog grundlæggende menneskeskabt underholdning og ikke udtryk for guddommelig åbenbaring. Derfor er de uegnede som fundament for en religion. Da han kon-

8 Et helt kapitel for sig i denne forbindelse er George Lucas' inspiration fra den amerikanske myteforsker Joseph Campbell, især dennes værk *The Hero With a Thousand Faces* (1973). George Lucas (Moyers 1999, 1), Joseph Campbell selv (Campbell & Moyers 1988, 146) og adskillige senere forskere og fortolkere (fx Gordon 1978) har set paralleller mellem scener i *SW* og motiver i Campbells såkaldte 'monomyte' om den arketyperiske helt i alverdens mytologier. Se Lawrence (2006) for en generel diskussion af forbindelsen mellem Campbell og Lucas.

9 "Of Myth and Men. The Meaning of the Force and the True Theology of *Star Wars*", Moyers (1999).

fronteres med det faktum, at unge mennesker i dag henter livsinspiration i film, herunder *SW*, frem for i organiserede religioner, svarer han derfor:

Well, I hope that doesn't end up being the course this whole thing takes, because I think there's definitely a place for organized religion. I would hate to find ourselves in a completely secular world where entertainment was passing for some kind of religious experience (Moyers 1999, 3).

Det er ifølge Lucas ønskværdigt, hvis underholdning, herunder *SW*, kan vække en religiøs interesse, men kun i det omfang at den ledes over i et engagement i en egentlig, organiseret religion.

Selvom *SW*-fans ved, at der kun er tale om leg, når de påkalder Kraften, og selvom Lucas sondrer mellem underholdning og religion og henregner *SW* til den første kategori, betragter både han og mange fans dog fortsat *SW* som en myte. Grænsen mellem fiktion og religion er således ikke mere klar, end at det er muligt for jediisterne at løsrive jedi-religionen fra sin fiktive ramme og betragte Kraften som en guddommelig magt i den virkelige verden.

8. Jedi-religionen. Den fiktive religion i *Star Wars*

Ved 'jedi-religionen' forstås i denne artikel jedi-riddernes lære og praksis, der inden for *SW*-universet ikke eksplicit navngives.¹⁰ Kilderne til indsigt i denne fiktive religion er det samlede korpus af *SW*-fortællinger, der er fremstillet dels i de kanoniske film (filmuniverset), dels i det såkaldte officielle 'udvidede univers' ("extended universe"), der består af tegneserier, computerspil og mere end 200 romaner. Myter spiller næsten ingen rolle i jedi-religionen, som fokuserer på teologi, social etik og spirituel praksis.

Teologi. Den centrale super-empiriske magt i jedi-religionen er Kraften (The Force), hvis eksistens utvetydigt fastslås i *SW*-universet. I det udvidede univers bliver det klart, at mange forskellige skoler har stridt om, hvordan Kraftens sande natur skal forstås. Her skal jeg blot fremhæve to temaer i disse teologiske, eller *dynamologiske*, diskussioner.

Det ene centrale tema er spørgsmålet, om Kraften af natur er monistisk eller dualistisk. Kraften fremstilles som regel dualistisk, som bestående af to sider, den lyse side (Ashla) og den mørke side (Bogan). Denne dualisme er altid *moralsk*, for så vidt som den lyse side er god, og den mørke side er ond. Det egentlige spørgsmål angår dualismens ontologiske status. Der er enighed om, at man enten kan følge den lyse side og handle godt eller lade sig forføre af den mørke side og handle ondt. Men det er omdiskuteret blandt jedi-riddere, om den mørke side skyldes individets korrumpning

¹⁰ Dette afsnit bygger på artiklerne "Force", "The Light Side", "The Dark Side", "Jedi Code" og "Jedi Order" i Wookieepedia, *Star Wars*-wikien.

af en i sig selv monistisk og god Kraft, eller om den mørke side har en egen ekstraspsykisk, kosmologisk, eksistens. Den dominerende teologi er en intrapsykisk moralsk dualisme (individet kan vælge at handle godt eller ondt) indkapslet i en kosmologisk monisme (Kraften er i sig selv god).

Det andet afgørende tema er spørgsmålet, om Kraften er en selvstændig agent. En position ser Kraften som en passiv, manipulerbar, mana-agtig, dynamistisk Kraft, mens Kraften ifølge et andet synspunkt er en semi-personlig, aktiv, animistisk viljeskraft med et (frelses)projekt. Sidstnævnte position udtrykkes for eksempel implicit i den almindelige afskedshilsen "May the Force be with you".

Etik og praksis. Som medlem af jedi-ordenen er en jedi-ridder forpligtet på at handle efter jedi-kodeksen, The Jedi Code, som i en af romanerne sammenfattes således:

Jedi are the guardians of peace in the galaxy.
Jedi use their powers to defend and to protect.
Jedi respect all life, in any form.
Jedi serve others rather than ruling over them, for the good of the galaxy.
Jedi seek to improve themselves through knowledge and training (Wookieepedia, art. "Jedi Code").

Her kombineres et ideal om fysisk og åndelig selvudvikling med et socialt påbud om at tjene, beskytte og hjælpe andre.

Det er værd at opholde sig ved den sidste linje i kodeksen. Jedi-riddere er forpligtet på at tilegne sig viden og træne. De skal øve sig i kampfærdigheder og efterforskning, fordi jedi-ordenen udgør en slags eliteefterretningsvæsen i den Galaktiske Republik. Men de skal også gennem studier, meditativ kontemplation og mesteroplæring opnå indsigt i Kraften og lære at interagere med den, så de bliver i stand til såvel at lade sig guide af Kraften som til at bruge den til at udføre tilsyneladende overnaturlige handlinger som clairvoyance, levitation og påvirkning af andres tanker, det såkaldte "Jedi mind trick".

9. Jediismen. Den fiktionsbaserede religion

Jediismen er en løst organiseret religiøs bevægelse, der er baseret på jedi-religionen, og som består af en lang række små, selvstændige, men samarbejdende, grupper. Jeg har gennem artiklen anvendt betegnelsen 'jediisme' for hele bevægelsen og 'jediist' for ethvert medlem, men adskillige forskellige benævnelser er i brug. Medlemmer omtaler således ikke alene deres religion som "Jediism", men også for eksempel som "Jedi Realism" eller "Jedi Philosophy", og omtaler sig selv som "Jedi", "Jediists", "True Jedi", "Real Jedi" eller "Jedi Realists". Jediisterne benytter de forskellige betegnelser for at positionere sig i forhold til hinanden, men mest afgørende er, at partiklen 'jedi' indgår

i dem alle. Deres forestillinger og praksis bygger primært på *SW*, men er også inspireret af andre religiøse traditioner.

I forbindelse med mit ph.d.-projekt skal jeg i løbet af 2010 kortlægge jediismens udbredelse online og offline i detaljer, interviewe en lang række medlemmer og forhåbentlig deltage i et par af de årligt tilbagevendende sommersammenkomster i USA. Hvad jeg præsenterer i denne artikel, bygger imidlertid på et spinklere og mere foreløbigt materiale, nemlig på en analyse af hjemmesider og diskussionsfora for grupperne *Temple of the Jedi Order*, *Jedi Academy*, *Jedi Church*, *The Jediism Way*, *Jedi Sanctuary*, *Force Academy* og *Ashla Knights* udført april-maj 2008 og eftergået og opdateret i februar 2010.¹¹ Der er tale om et tilfældigt udvalg af hjemmesider fundet ved google-søgning på 'Jedi' og 'Jediism'. Jedi Church er baseret i New Zealand, Force Academy i Storbritannien og resten i USA. Alle er engelsksprogede, men deltagerne i diskussionerne online kan i princippet bo over hele verden.

Jeg har ikke analyseret alt hjemmesideindhold i detaljer, men er gået målrettet efter svar på fire spørgsmål: 1) hvordan kategoriserer gruppen sig selv? 2) hvordan opfatter gruppen Kraften? 3) hvordan forholder gruppen sig til det faktum, at den er baseret på en fiktionstekst? 4) hvilken praksis har gruppen?

På baggrund af dette kildegrundlag, kan jeg give et indblik i, hvad et antal elitejediister (hjemmesideejere og aktive onlinedebatører) forstår som de væsentligste jediistiske forestillinger og praksisser, og hvordan de positioner sig i forhold til fans og konventionelle religioner. Til gengæld kan jeg ikke i denne omgang fastslå, i hvilket omfang de menige medlemmer deler disse synspunkter, eller sige noget om, hvad medlemmers sociale baggrund er, ligesom billedet af, hvad jediisterne foretager sig offline er sløret. Det er med disse forbehold, jeg i det følgende skitserer jediismen.¹²

a) Afstandtagen til fankulturen og selvidentifikation som 'religion' eller 'spiritualitet'

Jediister beskriver *SW*-filmene som "wonderful" (TJO: Doctrine) og afslører i deres indbyrdes diskussioner ofte en omfattende viden om og fascination af *SW*-universet, hvilket normalt kendetegner fans. Ikke desto mindre er det afgørende for dem at lægge afstand til fankulturen og betone deres seriøsitet over for de legende og ironiske fans. Henvendt til nysgerrige besøgende skriver en af de jediistiske grupper, *Jedi Sanctuary*, således på sin hjemmeside:

11 I litteraturlisten findes internetadresserne på hovedsiderne for alle jediistiske grupper, der omtales i artiklen, samt adresser på citerede undersider.

12 Jeg følger almindelig citationspraksis i studiet af sociale grupper på internettet, dvs. jeg citerer med fuld henvisning til hjemmesider, men i anonymiseret form fra diskussionsfora, også selvom disse er offentlige (jf. King 1996). Jeg citerer dog med henvisning til forumsektioner af officiel karakter, for eksempel hvor velkomsten til nye medlemmer eller FAQ er placeret i et forum.

Some of you might think that the Jedi Sanctuary is like a SW fan club, or just a joke. It's not. It's a real path that we follow, and we take it seriously. When we say, 'May the Force be with you', we believe it and mean it (JS: Fan club).

Over for kategorien 'fanklub' definerer tre af de syv grupper, jeg har analyseret, jediismen som en religion (eller 'kirke'). *Jedi Church* taler ikke om jediisme, men simpelthen om "the Jedi religion" (JC: Doctrine), og for *Temple of the Jedi Order* er jediismen "a real living, breathing religion" (TJO). Begge grupper foretager vielser, og *The Temple of the Jedi Order* hævder siden 25. december 2005 at være anerkendt som en "non-profit religious and educational corporation" under texansk lov, hvilket anerkender organisationen som en religiøs institution og berettiger medlemmer til at trække bidrag til organisationen fra i skat (TJO). For *Temple of the Jedi Order* hører omfattende institutionalisering med til det at være en religion. *Jedi Church* og *Jediism Way* derimod kombinerer uproblematisk en selvbetegnelse som 'religion' med en afstandtagen fra stærkt institutionaliseret religion. Det understreges således, at "[t]he Jedi church has no official doctrine or scripture" (JC: Doctrine), og at *The Jediism Way* forstår sig som en religion, i kraft af medlemmernes fælles tro på Kraften, uanset at gruppen ingen kollektive ritualer har (JW: Welcome).

I de øvrige fire grupper betegnes jediismen oftere som en 'spiritualitet', 'filosofi', 'sti', 'vej' eller lignende, ofte formuleret i modsætning til 'religion' forstået som kollektiv og institutionaliseret (og derfor ufri og fremmedgjort) religion. Som en jediist udtrykker det i et indlæg på *Jedi Sanctuaries* forum, er jediisme en spiritualitet og ikke en religion, fordi jediismen ikke er "the unthinking following of dogma" (JS: Forum). En af gruppens ledere udfolder senere i tråden:

I don't consider the Jedi Path a religion, as far as traditional religions are viewed. When I think of religion, I think of an organized set of rituals, public worship conducted according to certain rules, incense burning, religious symbols, group prayers, etc... [...] I think Jedi believe in a more intimate connection to the Force than what organized religion offers (JS: Forum).

Jediisme forstås i stedet som en individualistisk, fri, autentisk og mystisk spiritualitet.

b) Læren om Kraften

Uanset om de jediistiske grupper definerer sig som 'religion' eller 'spiritualitet', gør de det under henvisning til deres tro på Kraften, selvom Kraften forstås forskelligt i de forskellige grupper. Disse forskelligheder i dynamologi skyldes dels, at de enkelte grupper typisk fremhæver én af de to Kraft-forståelser i SW, den dynamistiske eller den animistiske, dels at de ud over SW er inspireret af forskellige andre religioner.

I grupperne *Ashla Knights*, *Force Academy*, *Jedi Sanctuary* og *Jedi Academy*, der ved siden af *SW* også er inspireret af østlige religioner og holistisk spiritualitet ('New Age'), ses en tendens til at opfatte Kraften dynamistisk, det vil sige som en relativt passiv og vitalistisk magt. *Force Academy*, *Ashla Knights* og *Jedi Sanctuary* sammenligner Kraften med østlige begreber som chi og prana og deres egen praksis med tai chi, aikido og zen (FA: Force; AK: Force; JS: Force). *Jedi Academy* anser Kraften for at være "essentially a "by-product" of life – a side effect, if you will, yet symbiotic" (JA: FAQ), og betragter "the study of science and other beliefs and practices on energy" som forskellige måder at opnå indsigt i Kraften på (JA: Main). Denne forståelse af Kraften som fælles genstand for videnskabelig forskning og religiøs kontemplation svarer til forestillinger inden for New Age-videnskab.

De øvrige tre grupper forstår Kraften animistisk, dvs. som en selvstændig agent. *The Jediism Way* erklærer således: "we believe the guidance of the Force will bring us to a course of right action", men fastholder samtidig, at Kraften er upersonlig (JW: About). En lignende forståelse har *Temple of the Jedi Order*, der gennemgående taler om Kraften som en aktiv "living Force" (TJO). Den Kraft, som *Jedi Academy* forstår som en livskraft, anskues her som en levende kraft. *Jedi Church* forholder sig åbent over for såvel en passiv som en aktiv Kraft-forståelse (JC: Doctrine).

c) Forholdet til Star Wars

De jediistiske grupper forholder sig enten overvejende affirmativt eller dissociativt til *SW*.

Jedi Sanctuary, *The Jediism Way* og *Jedi Academy* er fælles om at betone, at deres forestillinger og praksis trækker på *SW*. *The Jediism Way* forstår simpelthen "the community of Jediism" som

those who connected with the stories in Star Wars, share the belief in an open concept of divine power known as 'the Force' [...] [and aspire to live their] lives similarly to that which they connected with in these tales [...] (JW: Welcome).

Jedi Academy tilslutter sig med følgende formulering:

Jedi [jediister] strive to emulate those [jedi-riddere] seen in the movies, but we are aware of the differences from fiction to reality. This site takes a lot of [its] views from three main sources, The Star Wars Power of the Jedi Sourcebook [en rollespilsbog], The Jedi Apprentice series [tre romaner, der beretter om Luke Skywalker's genopbygning af jedi-ordenen efter handlingen i filmene], and the Movies. We use these as guides, to explore, learn from and more importantly expand from. As Star Wars Jedi are what inspired us, it is what we chose to look towards (JA: FAQ).

The Jediism Way og *Jedi Academy* føler ikke noget behov for at legitimere, at jediismen er baseret på *SW*, men det er vigtigt for *Jedi Sanctuary* at henvise til Joseph Campbell, som skal have udtalt: "I've heard youngsters use some of George Lucas' terms – 'The Force' and 'The dark side'. So it must be hitting somewhere. It's a good sound teaching, I would say" (JS: Campbell). Citatet betragtes som Campbells blåstempling af *SW* som myte og af jediismen som religion.

I alle syv grupper, men stærkest i *Temple of the Jedi Order*, *Jedi Church*, *Ashla Knights* og *Force Academy* møder man en modsatrettet *SW*-dissociativ legitimeringsstrategi, der går ud på at godtgøre, at jediismens egentlige inspirationskilde er de religioner, der inspirerede George Lucas til at lave *SW*, og ikke *SW* selv.

Ashla Knights og *Force Academy* hævder at bygge på "real world philosophies and influences" (AK: Force) eller "life force philosophies" (FA: Force), nemlig forskellige former for østlig filosofi, religion og kampsport.

Jedi Church og *Temple of the Jedi Order* hævder ikke alene at basere sig på østlig religion, men på universelle sandheder, som alle religioner er fælles om.

The Jedi church makes no denial that its name and terminology originates from a fictitious past, but the concepts and ideals that are identified by Jedi followers are known for their innate truth. [...] The Jedi religion [...] existed before a popular movie gave it a name, and now that it has a name, people all over the world can share their experiences of the Jedi religion, here in the Jedi Church (JC: Doctrine).

Jediism is an interfaith initiative and a syncretistic religion – a faith involving elements from two or more religions including Taoism, Shintoism, Buddhism, Christianity, Mysticism, and many other Religions' universal truths, a combination of martial arts and the Code of Chivalry. [...] These philosophies [de forskellige religioner] are the heart of Jediism; not the wonderful Star Wars movies themselves except to serve as parables" (TJO: Doctrine, kursiv i original).

Fordi *Temple of the Jedi Order* sætter lighedstegn mellem jediisme og den sande essens i al religion, kan jediismen opfattes som ældgammel og rækken af "Masters of jediism" tælle "Budd[ha], Jesus, LaoTsu, St. Francis of Assisi, Ghandi, Martin Luth[e]r King and so many other" (TJO: Doctrine).

d) Praksis og etik

Alle jediistiske grupper lægger stor vægt på fysisk og spirituel selvudvikling, men dette aspekt er særligt dominerende i grupperne *The Jediism Way*, *Jedi Sanctuary*, *Jedi Academy* og *Ashla Knights*. Som lederen af *The Jediism Way* formulerer det: "I don't pray to the Force or worship it every day in the traditional sense, but I meditate and do

other things [to] strengthen my connection to it everyday!!” (JW: About). *Jedi Sanctuary* fremhæver på lignende vis, at gruppen ikke har ritualer, men derimod som formål at

discuss all aspects of being a Jedi, fitness, meditation, conflict resolution, negotiation, staying positive, making good decisions, having healthy relationships, trusting in the Force, and personal growth (JS: Welcome).

Ashla Knights har et lignende syn (AK: Practice), og *Jedi Academy* fokuserer på:

[...] Physical Well-Being (diet, exercise, and practical self-defense), Mental Well-Being (stress-relief, conflict resolution, and learning new subjects such as different philosophies that exist), and Spiritual Well-Being (meditation, self-awareness and self-honesty, learning about the Force). The Jedi work towards self-betterment [...] (JA: Main).

På hjemmesiden for *Jedi Church* findes ingen information om gruppens praksis, og på *Force Academy* afhænger den af, hvilken ‘sti’ man tilhører, om man for eksempel er ‘light jedi’ eller ‘dark jedi’.

Mens enkelte grupper afviser, at social etik funderet på barmhjertighed (“compassion”) har noget med jediismen at gøre (fx *Jedi Academy*, JA: Circle), ser de andre grupper ingen modsætning mellem idealerne om selvudvikling og samfundstjeneste (fx *Jedi Sanctuary*, JS: Teachings). I *Temple of the Jedi Order*, som nedtoner selvudviklingsaspektet, fremhæves det, at “love and compassion are central to our lives. We must love each other as we love ourselves” (TJO: Doctrine).

En social etik formuleret som et næstekærlighedsbud er ikke det eneste lån fra kristendommen i *Temple of the Jedi Order*. Vi får også at vide, at jediisterne “beli[e]ve in the eternal life” (TJO: Doctrine) og forsiden prydes af en modificeret version af en af Frans af Assisis’ bønner under titlen *Jedi Creed* (TJO).¹³ En af forummets funktioner er, at medlemmer kan fremlægge personlige problemer og bede andre medlemmer om at bede for sig, hvilket udløser svar af typen: “I will keep you in my thoughts and meditations” (TJO: Forum). Gruppen har endvidere gejstlighed og en “Clergy Ceremonies and Rituals Committee” som er ansvarlig for at udvikle “the Temple of the Jedi Order Clergy Handbook” med ritualer for “baptisms, naming, weddings, and funerals” (TJO: Clergy). *Temple of the Jedi Order* er således klart den jediistiske gruppe, der i højest grad forsøger at ligne en konventionel religion med alt, hvad det indebærer af institutionalisering, politisk anerkendelse og udvikling af kollektive ritualer.

13 Denne bekendelse er forskellig fra den allerede nævnte Jedi Code. Der er en god grund til opfindelsen af jedi-bekendelsen, for hvor jedi-kodeksen taler om jedi-ridderne som gruppe i tredje person (“Jedi are the guardians of peace in the Galaxy”), indskrives *Temple of the Jedi Orders* bekendelse udsigeren i udsagnet (“I am a Jedi, an instrument of peace”) (TJO). Det gør den langt mere egnet som ritualtekst, for som Ole Davidsen har påpeget, er det et afgørende træk ved rituelle tekster, at de tilbyder udsigeren at lade sig interpellere under udsagnet, så teksten (udsagnet) og den konkrete fremførelse (udsigelsen) smelter sammen (2005).

10. Konklusion

Både SW-fans og jediister er optaget af jedi-ridderens dynamologi, praksis og etik og ser paralleller mellem SW-universet og den empiriske verden.

For fans udgør SW først og fremmest et fascinerende univers, som man kan lege sig ind i og komme ud af igen. Dette opfattes af mange fans som opløftende og opbyggende, fordi SW bekræfter grundværdier i deres egen verden.

Jediisterne adskiller sig fra de almindelige fans ved at hævde, at ikke alene jedi-religionens etik, men også dens dynamologi og religiøse praksis har gyldighed i den virkelige verden. Trods uenigheder om detaljerne kan alle jediister enes om to ting. For det første at en guddommelig magt garanterer verdens og naturens orden, og at denne magt må bestemmes som Kraften. For det andet at det at være jediist er defineret ved at tro på og rituelt interagere med Kraften via meditation (og evt. yderligere rituelle teknikker). Den fiktive religion, jedi-religionen, som er objekt for fankulturens seriøse leg, er her transformeret til en ny religion, jediismen. Uanset at nogle grupper tager afstand fra SW i et forsøg på at legitimere sig som en 'rigtig' religion, og alle jediistiske grupper i større eller mindre grad integrerer forestillinger og praktikker fra andre religioner, udgør jedi-religionen fra SW utvetydigt kernen i jediismen. I kraft af, at jediismens primære, autoritative tekst er en fiktionstekst, må jediismen derfor nærmere bestemmes som en fiktionsbaseret religion.

Jediismen og andre fiktionsbaserede religioner udgør den institutionaliserede top af et meget større isbjerg af religiøse forestillinger og praksisser skabt og vedligeholdt af populærkulturen. Ifølge Lynn Schofield Clark og Christopher Partridge udgør populærkulturelle tekster som *Star Wars*, *Ringenes Herre*, *Battlestar Galactica*, *Buffy the Vampire Slayer*, *X-files* og *Discworld*, altså tekster med religiøse temaer eller fiktive religioner, for mange (især unge) mennesker en vigtig, og for nogle den vigtigste, kilde til spirituel viden og dannelse (Clark 2003; Partridge 2004, 2005). I den forstand er religion, for nogen og i et vist omfang, blevet 'medialiseret' (Hjarvard 2008, 11).

Derfor er ikke alene fiktionsbaserede religioner, som let kan genkendes som religiøse bevægelser, interessante for den samtidsorienterede religionsvidenskab, men også hele det komplekse samspil mellem populærkultur og hverdagsreligiositet. Begge dele må udforskes af religionsvidenskaben, ikke alene fordi ethvert nyt og omfattende religiøst fænomen bør undersøges, men også fordi disse fænomener kan antaste indgroede grundantagelser om, hvad religion er, og udfordre grænsedragningen mellem religion og ikke-religion.

LITTERATUR

A. SKRIFTLIGE KILDER OG ELEKTRONISKE ARTIKLER

Agence France-Presse

2002 "Jedi Census Ploy a Success", *The Australian IT*, 28. august 2002.

Barth, Fredrik

1993 *Balinese Worlds*, University of Chicago Press, Chicago.

2002 "An Anthropology of Knowledge. Sidney W. Mintz Lecture for 2000", *Current Anthropology* 43/1, 1-18.

Brooker, Will

2002 *Using the Force. Creativity, Community and Star Wars Fans*, Continuum, New York & London.

Campbell, Joseph

1973 *The Hero with a Thousand Faces*, 2. ed, Princeton University Press, Princeton.

Campbell, Joseph & Bill Moyers

1988 *The Power of Myth*, Doubleday, New York.

Clark, Lynn Schofield

2003 *From Angels to Aliens. Teens, the Media and Beliefs in the Supernatural*, Oxford University Press, Oxford.

Davidsen, Markus

2011 "The Spiritual Milieu Based on J.R.R. Tolkien's Literary Mythology", in Possamai, Adam (ed.), *Handbook of Hyper-real Religions*, Brill, Leiden.

Davidsen, Ole

2005 "Den liturgiske hymne. Et udkast til bestemmelsen af salmen som helligtekst" in: Davidsen, Ole, ed., *Litteraturen og det hellige. Urtekst, intertekst, kontekst*, Aarhus Universitetsforlag, Århus, 144-163.

Gordon, Andrew

1978 "Star Wars. A Myth for Our Time", *Literature/Film Quarterly* 8/4, 314-326.

Hanegraaff, Wouter J.

1999 "Defining Religion in Spite of History", in Jan G. Platvoet & Arie L. Molendijk, eds., *The Pragmatics of Defining Religion. Contexts, Concepts and Contests*, Brill, Leiden/Boston/Köln, 337-378.

2007 "Fiction in the Desert of the Real. Lovecraft's Cthulhu Mythos", *Aries* 7, 85-109.

Hart, Steven

2002 *A Galactic Gasbag*, dir.salon.com/story/ent/movies/feature/2002/04/10/lucas/index.html [set 3. februar 2010].

Harvey, Graham

2006 "Discworld and Otherworld. The Imaginative Use of Fantasy Literature among Pagans", in Lynne Hume & Kathleen McPhillips, eds., *Popular spiritualities. The Politics of Contemporary Enchantment*, Ashgate, Aldershot, UK & Burlington, VT, 41-52.

Hills, Matt

2002 *Fan Cultures*, Routledge, London.

Hjarvard, Stig

2008 "The Mediatization of Religion. A Theory of the Media as Agents of Religious Change", *Northern Lights. Film & Media Studies Yearbook* 6, 9-26.

King, Storm A.

1996 "Researching Internet Communities: Proposed Ethical Guidelines for Reporting of the Results", *The Information Society*, 12/2, 119-127.

- LaVey, Anton Szandor
1972 *The Satanic Rituals. Companion to The Satanic Bible*, Avon Books, New York.
- Lawrence, John Shelton
2006 "Joseph Campbell, George Lucas, and the Monomyth", in Matthew Wilhelm Kapell & John Shelton Lawrence, eds., *Finding the Force of the Star Wars Franchise. Fans, Merchandise & Critics*, i serien *Popular Culture & Everyday Life*, Toby Miller, ed., Peter Lang, New York, 21-33.
- Luhrmann, Tanja
1989 *Persuasions of the Witch's Craft. Ritual Magic and Witchcraft in Present-day England*, Blackwell, Oxford.
- Machado, Carly
2011 "The Brain, Science Fiction and the Raelien Movement", in Adam Possamai, ed., *Handbook of Hyper-real Religions*, Brill, Leiden.
- Moyers, Bill
1999 "Of Myth and Men. A Conversation between Bill Moyers and George Lucas about the Meaning of the Force and the True Theology of Star Wars", *Time Magazine*, 26. april. Tilgjengelig: www.time.com/time/magazine/article/0,9171,990820,00.html [set 3. februar 2010].
- Partridge, Christopher
2004 *The Re-enchantment of the West. Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*, Vol. 1, T&T Clark, London & New York.
2005 *The Re-enchantment of the West. Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture*, Vol. 2, T&T Clark, London & New York.
- Porter, Jennifer
2006 "'I Am a Jedi'. Star Wars Fandom, Religious Belief and the 2001 Census", in Matthew Wilhelm Kapell & John Shelton Lawrence, eds., *Finding the Force of the Star Wars Franchise. Fans, Merchandise & Critics*, Peter Lang, New York, 95-112.
- Possamai, Adam
2003 "Alternative Spiritualities, New Religious Movements and Jediism in Australia", *Australian Religion Studies Review*, 16/2, 69-86.
2005 *Religion and Popular Culture. A Hyper-real Testament, P.I.E.-Peter Lang*, Brussels & New York.
2009 *Sociology of Religion for Generation X and Y*, Equinox, London & Oakville.
- Possamai, Adam & Alpha Possamai-Inesedy
2011 "Pulp Fiction, Science Fiction and the Church of Scientology", in Adam Possamai, ed., *Handbook of Hyper-real Religions*, Brill, Leiden.
- York, Michael
1999 "Invented Culture/Invented Religion. The Fictional Origins of Contemporary Paganism", *Nova Religio* 3(1), 135-146.
- Wan, William
2009 "Soul-searching on Facebook", *Washington Post* 28. august, tilgjengelig på www.washingtonpost.com [set 3. februar 2010].
- Wookieepedia
2009 www.starwars.wikia.com [set 5. marts 2009].

B. STAR WARS | FILM

- Kershner, Irvin
1980 *Star Wars Episode V: The Empire Strikes Back*, Lucasfilm, Ltd.
- Lucas, George
1977 *Star Wars Episode IV: A New Hope*, Lucasfilm, Ltd.
1999 *Star Wars Episode I: The Phantom Menace*, Lucasfilm, Ltd.

2002 *Star Wars Episode II: Attack of the Clones*, Lucasfilm, Ltd.

2005 *Star Wars Episode III: Revenge of the Sith*, Lucasfilm, Ltd.

Marquand, Richard

1983 *Star Wars Episode VI: Return of the Jedi*, Lucasfilm, Ltd.

C. JEDIISME | HJEMMESIDER

Alle sider er set 3. februar 2010 med mindre andet er angivet.

Ashla Knights (AK)

Hovedside: www.ashlaknights.net

AK: *Force*: Underside "So you want to be a Jedi" [set 9. juni 2009], ikke længere tilgængelig.

AK: *Practice*: På hovedsiden vælg "Academy" i topbjælken og derefter "Practice of Ashla" i menuen til højre.

Force Academy (FA)

Hovedside: www.forceacademy.com

EA: *Force*: www.forceacademy.com/theforce_menu.htm

Jedi Academy (JA)

Hovedside: www.jediacademyonline.com [set 9. juni 2009]

JA: *Circle*: www.jediacademyonline.com/jcircle.html

JA: *FAQ*: www.jediacademyonline.com/faq.html

Jedi Church (JC)

Hovedside: www.jedichurch.org

JC: *Census*: Vælg "News / Videos" i rullemenuen "Learn". Vælg nyheden "NZ Census capitulates - Jedi Stats for New Zealand 2006 Census"

JC: *Doctrine*: www.jedichurch.org/jedi-doctrine.html

Jedi Sanctuary (JS)

Hovedside: www.jedisanctuary.org

JS: *Campbell*: www.jedisanctuary.org/pages/philoseph-joseph-campbell.htm

JS: *Fan club*: www.jedisanctuary.org/articles/index.php?page=not-a-fan-club [set maj 2008], ikke længere tilgængeligt.

JS: *Force*: www.jedisanctuary.org/pages/force/origin-of-force.htm

JS: *Teachings*: www.jedisanctuary.org/pages/teachings/teachings-from-starwars-p2.htm

JS: *Welcome*: www.jedisanctuary.org/pages/about/welcome.htm

Temple of the Jedi Order (TJO)

Hovedside: www.templeofthejediorder.org

TJO: *Clergy*: Vælg i forumafsnittet "Committees" sektionen "Ceremonies and Rituals" og dernæst tråden "Clergy Ceremonies and Rituals Committee".

TJO: *Doctrine*: Vælg på hovedsiden "Temple Doctrine & Creed" i menuen til venstre.

The Jediism Way (JW)

Hovedside: www.thejediismway.org

JW: *About*: www.thejediismway.org/index.php/topic,35.0.html

JW: *Welcome*: www.thejediismway.org/index.php/topic,1.0.html

Markus Davidsen, ph.d.-stipendiat, cand.mag.

Afd. for Religionsvidenskab og Arabisk- og Islamstudier, Aarhus Universitet

Leids Instituut voor Godsdienstwetenschappen, Leiden Universiteit